Обсерваторія Аву стоїть на одній із гірських вершин острова Борнео. На північ від тієї гори на тлі безоднього синього неба вночі бовваніє чорний потухлий вулкан. За невеликою круглою будівлею під опуклим, схожим на гриб дахом схили круто обриваються вниз до похмурих таємниць тропічного лісу. Будиночок, де живе сам астроном та його помічник, видніється за ярдів п’ятдесят від обсерваторії, а трохи далі — хатини їхніх слуг-тубільців.

Тедді, головний астроном, лежав у лихоманці, хоч температура в нього була й не висока. Його помічник Вудхауз трохи постояв, милуючись тропічною ніччю, перше ніж приступити до своєї самотньої вахти. Ніч видалась на диво тиха. Час від часу у хатинах тубільців чулися голоси й сміх або з таємничої глибин" пралісу долинав крик якогось невідомого звіра. З пітьми привидами випурхували нічні комахи й кружляли навколо ліхтаря. Вудхауз, мабуть, думав про те, скільки невідомого й нового ще чекає людей у чорних хащах там, унизу, бо для дослідника природи незаймані праліси Борнео — і досі країна чудес, сповнена дивовижних загадок і слідів майбутніх відкриттів. Вудхауз тримав у руці невеликого ліхтаря, і його жовтувате світло різко контрастувало з безмежною гамою кольорів — від лілово-блакитного до чорного, — в які був пофарбований пейзаж. Обличчя й руки у Вудхауза були змащені маззю від москітів.

Навіть тепер, коли люди навчилися фотографувати небо, дуже важко працювати в тимчасовій обсерваторії, де стоїть лише телескоп та кілька примітивних приладів, — адже спостерігати доводиться в незручній позі й годинами не рухатись. Отож Вудхауз зітхнув, подумавши про те, що його чекає стомлива ніч, потягся й попростував до обсерваторії.

Читач, певно, знає, як влаштована всередині звичайна астрономічна обсерваторія. Будівля має здебільшого форму циліндра з дуже легким сферичним дахом, що його знизу можна повертати. Сам телескоп стоїть у центрі на кам’яній підставці, а годинниковий механізм, що компенсує обертання земної кулі, дає змогу тримати в об’єктиві зірку, яку саме спостерігають. Крім того, телескоп має цілу систему коліщат та гвинтів,

за допомогою яких астроном його наводить. А в рухомому дахові є, певна річ, отвір, який пересувається разом із об’єктивом телескопа. Спостерігач сидить або лежить на похилому дерев’яному ослоні й має змогу відкочувати його в будь-яке місце обсерваторії — залежно від положення телескопа. Щоб зірки здавалися яскравішими, в обсерваторії має бути якомога темніше.

Вудхауз увійшов до круглої будівлі, вогник у ліхтарі яскраво спалахнув, і довколишня пітьма відступила в чорні тіні за величезним телескопом, а потім, коли вогник почав тьмяніти, знов розлилася по всій обсерваторії. Крізь отвір у покрівлі виднілася бездонна прозора синь, у якій мерехтіли тропічним блиском шість зірок, і їхнє сяйво блідо відсвічувалося на чорній трубі приладу. Вудхауз перемістив дах, потім підійшов до телескопа й покрутив спочатку одне, а тоді ще одне коліща. Великий циліндр поволі хитнувся й трохи повернувсь. Після цього Вудхауз зазирнув у видошукач — невеличкий допоміжний телескоп, — перевів дах іще трохи, дещо поправив і пустив годинниковий механізм. Нарешті скинув куртку — ніч була дуже задушлива — й підкотив на місце незручний ослін, на якому йому судилося провести чотири наступні години. Потім зітхнув і покірно взявся спостерігати таємниці Всесвіту.

Тепер в обсерваторії стояла мертва тиша; вогник у ліхтарі помалу згасав. Десь у лісі часом кричав якийсь звір — може, від страху чи болю, а може, кликав свою самку. Біля хатин перемовлялися слуги — малайці й даяки. Ось один із них завів якусь дивну пісню, і час від часу її підхоплювала решта. Згодом тубільці, видно, пішли спати, бо голоси з того боку вже не долинали.

Шепітлива тиша ставала все глибшою і глибшою. Розмірено цокав годинниковий механізм. Надокучливо дзижчав москіт, облітаючи всі кутки; тицьнувшись у намазане обличчя Вудхауза, він загудів іще лютіше. Потім ліхтар погас, і обсерваторію поглинула пітьма.

Вудхауз перемінив позу — телескоп тим часом трохи повернувсь, і дивитися в нього стало незручно.

Він спостерігав невеличку групу зірок у Молочному Шляху; в одній з тих зірок його шеф помітив — чи просто уявив собі — якусь дивну гру кольорів. Загалом таке спостереження до завдань їхньої обсерваторії не належало, і, мабуть, саме через це Вудхаузу було так цікаво подивитися на ті зірки. Здавалося, він забув про все на світі. Вся його увага була зосереджена на великому синьому крузі в об’єктиві телескопа — крузі, що був усіяний, як здавалося, міріадами зірок і виблискував у своїй чорній оправі. Вудхауз дивився, і йому ввижалося, що він став безплотним і сам пливе в просторах Всесвіту. Безмежно далеко була блідо-червона цятка, за якою він стежив.

І раптом зірки зникли. Їх заступило на мить щось чорне, потім вони з’явилися знов.

— Дивина! — мовив Вудхауз. — Мабуть, якийсь птах.

Згодом зірки зникли вдруге, і ту ж мить величезна труба хитнулася, мовби від сильного поштовху. Після цього в бані обсерваторії пролунало кілька громових ударів. Зірок ніби змело вбік, коли телескоп — він не був закріплений — змістився від отвору в даху.

— О господи! — вигукнув Вудхауз. — Що це?

Здавалося, в отворі борсається здоровенне чорне тіло, б’ючи мовби якимись крилами. Та по хвилі вгорі нічого не стало, і ясна мла Молочного Шляху знов засяяла яскраво й тепло.

Зсередини дах був геть чорний, і тільки тихе пошкрябування свідчило про те, що з другого боку на ньому сидить якась невідома істота.

Вудхауз підвівся. Від несподіванки його кинуло в піт, він тремтів усім тілом. Де те страховидло, хоч би там хто воно було, — всередині чи знадвору? Ясно принаймні одне: воно величезне.

Щось шугнуло над отвором, і телескоп гойднувся. Вудхауз здригнувсь і підніс руку. Виходить, воно в обсерваторії, коло нього! Певно, вчепилося за дах. Що ж воно таке, чорт забирай?! І чи бачить воно його?

З хвилину він стояв мов укопаний. Звірина шкрябалася зсередини бані. Потім щось залопотіло крилами майже біля самого обличчя Вудхауза, і він побачив на мить відблиск зоряного світла на лискучій, ніби промащеній, шкурі. Від різкого удару зі столика злетіла карафка.

Отже, за кілька ярдів від нього в темряві літає якась схожа на птаха істота! Усвідомлювати це було Вудхаузу вкрай неприємно. Коли до нього повернулася здатність мислити, він вирішив, що це якийсь нічний птах або величезний кажан. Хоч пан, хоч пропав, а він, Вудхауз, повинен побачити, що воно таке!

Вудхауз дістав із кишені сірника й чиркнув ним по підставці телескопа. Смужка фосфоричного світла залишила в темряві хвіст диму, і сірник на мить спалахнув. Вудхауз побачив перед собою широченне крило, лискучу сіро-буру шерсть і ту ж мить відчув удар в обличчя, а сірник вибило з руки. Звірина цілилась Вудхаузу в голову, і кігті рвонули йому щоку. Він похитнувся й упав. Брязнув, розбившись, ліхтар. Уже коли Вудхауз падав, його наздогнав ще один удар. Він лежав майже оглушений і відчував, як по щоках тече його власна тепла кров. Інстинктивно Вудхауз збагнув, що очам загрожує небезпека; щоб захистити їх, він повернувся долілиць і спробував заповзти під телескоп.

Тепер удар прнйшовся йому в спину, і він почув, як тріснула куртка, а тоді те чудовисько гупнуло в дах обсерваторії. Вудхауз забився якомога глибше між дерев’яним ослоном та окуляром телескопа й згорнувся так, що виглядали тільки ноги. Ними можна буде принаймні хвицнути. Вудхауз усе ще не розумів, що діється. Дивна звірина металася в темряві, раптом учепилася в телескоп, він захитався, поворотний механізм загуркотів. Один раз вона залопотіла крилами зовсім поруч, і Вудхауз, не тямлячи себе, штурхонув ногою, відчувши під каблуком м’яке тіло. Його

охопив неймовірний жах. Очевидно, звірина страшенно велика, коли так гойднула телескоп. На мить він угледів у зоряному світлі обриси чорної голови з гострими торчкуватими вухами й гребенем між ними. Вона здалася йому завбільшки як голова англійського дога. І Вудхауз заходився волати на допомогу.

Тоді чудовисько напало на нього знов. Цієї хвилини рука Вудхауза намацала щось на підлозі. Він знов вихнув ногою, і в його щиколотку відразу вп’ялися гострі зуби. Він зойкнув, спробував висмикнути ногу й ударив навмання другою. Потім збагнув, що під рукою в нього розбита карафка. Він схопив її, сів і, мацнувши в темряві рукою біля ніг, піймав бархатисте вухо, що нагадувало вухо великої кішки. Вудхауз затис у руці шийку розбитої карафки й щосили вдарив нею в голову дивного звіра. Потім ударив ще раз, а тоді заходився штрикати й колоти гострим краєм шийки в темряві туди, де, на його думку, мала бути морда.

Маленькі зуби розтнслнся, Вудхауз звільнив ногу й люто вдарив нею. Його аж занудило, коли він відчув під черевиком укрите шерстю обм’якле тіло. Але потім зуби хапонули його за руку, і він ударив вище від того місця — туди, де, як він гадав, була голова. Удар прийшовся в мокру шерсть.

Настала пауза. Згодом Вудхауз відчув, як поруч зашкрябали по підлозі кігті й важке тіло почало ніби відповзати. Запала тиша, і її порушувало тільки уривчасте дихання Вудхауза й такі звуки, наче неподалік хтось зализував рани. Все довкола було чорне, крім синього прямокутника з мерехтливими порошинками зірок, на тлі якого тепер виднілися обриси телескопа. Вудхауз сидів, ждав, і час, здавалося, тягся цілу вічність.

Невже звірина нападе знов? Вудхауз сягнув рукою в кишеню й намацав іще одного сірника. Він спробував тернути його, але підлога була мокра, сірник зашипів і погас. Вудхауз лайнувся. Він не міг збагнути, з якого боку двері. В цій битві у голові в нього все переплуталось.

Дивна звірина, стривожена спалахом світла, заворушилася знов.

— Тайм! — крикнув Вудхауз у пориві несподіваних веселощів.

Але звірина не нападала. "Видно, я добряче покалічив її розбитою карафкою, — подумав він і відчув тупий біль у щиколотці. Нога, мабуть, кривавилася. — Цікаво, чи втримаюсь я на ногах, коли встану?"

Ніч надворі стояла тиха-тиха. Ніде нічого ані шелесь. Ті йолопи так хроплять, що не чули ні лопотіння крил по даху, ані його криків. Отож марно надривати горло.

Чудовисько забило крилами, і Вудхауз одразу став у оборонну позу. Він зачепив ліктем ослін, і той з гуркотом перекинувся. Вудхауз обклав прокльонами спершу ослін, а тоді темряву.

Зненацька прямокутник зоряного сяйва мовби захитався з боку в бік. Невже він непритомніє? Цього ще бракувало! Вудхауд стис п’ястуки і зціпив зуби, намагаючись опанувати себе. Чорт, де ж двері? Йому спало на думку, що це можна визначити по зорях, які видніються в отворі даху. Він побачив кілька зірок із сузір’я Стрільця, які були на південний схід від нього; отже, двері з північного боку. Чи все ж таки з північно-західного? Вудхауз напружено міркував. Якби пощастило відчинити двері, він би втік. Тварюка, мабуть, поранена. Ця непевність була просто нестерпна.

— Гей ти! — гукнув Вудхауз. — Якщо не хочеш нападати, то нападу я!

Звірина почала дертися по стіні, і він побачив, як отвір у даху помалу затуляє чорна тінь. Невже тікає? Вудхауз забув про двері, прислухаючись, як хитається й порипує крівля. Тепер він чомусь уже не відчував ні страху, ні збудження. В його тілі розлилася якась дивна слабість. Різко окреслений прямокутник світла з чорною тінню навскоси робився все меншим і меншим. Дивно. Вудхауз відчув страшну спрагу,

але в нього й на гадці не було дістати чогось випити. Здавалося, він провалюється в якусь безкінечну трубу…

Вудхауз відчув, як йому запекло в горлі, й нарешті усвідомив, що вже зовсім видно й один із слуг-даяків чомусь дивно на нього дивиться. Потім над ним схилилося перевернуте обличчя Тедді. Ох і смішний же Тедді, як це він так ходить? Згодом у голові в Вудхауза прояснилося, і він зрозумів, що голова його лежить на колінах у Тедді і той вливає йому в рот бренді. А тоді він побачив окуляр телескопа, весь обляпаний чимсь червоним. Він почав пригадувати…

— Ох і рейваху ж ви тут наробили! — сказав Тедді.

Хлопчик-даяк збив яйце з бренді, Вудхауз випив цей коктейль і встав. І відразу відчув гострий біль. Щиколотка на нозі, рука й половина обличчя в нього була забинтована. Підлога всіяна битим склом у червоних плямах, ослін перекинутий, а під протилежною стіною виднілася темна калюжа. Двері стояли навстіж, і Вудхауз побачив сіру гірську вершину на тлі сліпучого голубого неба.

— Фу! — мовив Вудхауз. — Хто це тут різав телят? Виведіть мене звідси!

Потім він згадав про чудовисько й про те, як бився з ним.

— Що то було? — запитав він у Тедді. — Що воно за тварюка, з якою я бився?

— Це вже вам краще знати, — відповів Тедді. — Принаймні зараз треба думати не про це. Нате випийте ще трохи.

Але як же кортіло Тедді дізнатися про все якнайшвидше! Однак він усе ж таки взяв себе в руки, дав Вудхаузу спокій і вклав його в ліжко,

щоб він виспався після м’ясного екстракту — дуже, на думку Тедді, зараз корисного для Вудхауза.

Потім вони обговорили разом те, що сталося.

— Найбільше, — сказав Вудхауз, — воно було схоже на величезного кажана. Короткі гострі вуха, м’яка шерсть, а крила наче шкіряні. Зуби невеликі, зате збіса гострі. Але щелепа, певно, не дуже сильна, а то б та погань перекусила мені ногу.

— Майже так воно і є, — кинув Тедді.

— Мені ще здалося, що вона любить пускати в хід кігті. Оце, либонь, і все, що я знаю про ту бестію. Наша з нею зустріч була хоч і, казати б, конфіденційна, проте аж ніяк не відверта.

— Даяки щось говорять про великого колуго чи клангутанга. Хтозна, що воно таке. Він нібито рідко нападає на людину, але ви, мабуть, роздражнили його. Вони кажуть, що буває великий колуго, малий колуго і ще якийсь — вони його називають індиком чи якось так. Всі вони літають уночі. Але я знаю, що в цих місцях водяться літаючі лисиці й літаючі лемури. Тільки вони не такі великі.

— На землі і в небі, — промовив Вудхауз, і Тедді аж застогнав, почувши ці знайомі слова, — а надто в лісах Борнео є багато такого, чого нашим мудрим головам і вві сні не снилося. А загалом якщо фауна Борнео надумає піднести мені ще якийсь сюрприз, то я волів би, щоб це було не вночі, коли я працюю в обсерваторії сам.